

KOMMUNALØKONOMISK SVERMANALYSE · REVIDERTE 2025-TALL · 16.06.2026

Hustadvika kommune

Økonomisk handlingsrom mot 2035

Behovskorrigert KOSTRA-analyse av en gjeldstynget kystkommune — sammenslått av Eide og Fræna i 2020 — uten finansformue å gjemme seg bak, som med eiendomsskatt allerede på plass tærer disposisjonsfondet for å dekke driftsunderskudd. Ett mønster bærer rapporten: kommunen flytter disiplinert penger fra en fortsatt «for stor» grunnskole over mot en pleie- og omsorgstjeneste som PwC advarer må dobles mot 2035.

+26,8 mill

grunnskole over behovsnivå (2025) — fortsatt «for stor», men på vei ned fra +39,3 i 2024; kapasitet ennå ikke reallokert (kap. 1, 4)

–9,4 mill

pleie og omsorg under behov (2025), strammet inn i forkant av eldrebølgen — fra +0,7 i 2024 (kap. 2)

107,4 %

netto lånegjeld — over kommunens egen 100 %-grense; gjeldskravet ventes brutt i 3 av 4 planår (kap. 5)

2,9 %

disposisjonsfond — nedtært driftsmargin, ingen finansformue bak; 2024 ble dekt ved å tære 55 mill av fondet (kap. 5)

Hovedår 2025 (reviderte KOSTRA-tall, kommunekonsern); 2024 som sammenligning. Kommunenr 1579 (Møre og Romsdal), ~13 500 innbyggere (folketall-nevner 2025 = 13 538). SSB revidert 16.06.2026. Alle markeringer: **VISER** = tall med kilde · **TOLKNING** = vurdering. Språkregel: «indikasjon på effektiviseringspotensial» — aldri «løsning».

Sammendrag for kommunestyret: gjeldstynget, og midt i en demografidrevet omfordeling

VISER Hustadvika driver i 2025 en **disiplinert, demografidrevet omfordeling**: grunnskole ligger +26,8 mill over behov og barnehage +20,6 mill over, mens pleie og omsorg er strammet inn til -9,4 mill under behov. Sosial ligger langt under behov (-49,4 mill) og administrasjon under (-20,9 mill). Finansielt er kommunen stram: netto driftsresultat så vidt positivt (0,6 %), disposisjonsfond bare 2,9 % og netto lånegjeld 107,4 % — over kommunens egen 100 %-grense.

TOLKNING Hustadvika er en **gjeldstynget kystkommune uten finansformue å gjemme seg bak** (motsetning til f.eks. Asker, som har et energifond). Soliditeten er driftsbåren og negativ: 2024 endte med et reelt underskudd på 55 mill kr (-3,6 %), dekket ved å tære 55 mill av disposisjonsfondet, som ved årsskiftet sto igjen på 36 mill. Eiendomsskatten er **allerede på plass** (7 ‰ generelt / 4 ‰ bolig-fritid) — inntektssiden er altså mobilisert; problemet er kostnadsnivå og gjeld. Sektormønsteret forklares av demografi: kommunen sier eksplisitt at PLO-veksten mot eldrebølgen skal finansieres ved å kutte i grunnskolen (innsparing 51,8 mill). Derfor ligger grunnskole og barnehage over behov (kapasitet ennå ikke reallokert), mens PLO er strammet inn i forkant. Indikasjonen på effektiviseringspotensial ligger i PLO-struktur, ikke i romslig generell skoledrift.

2024 → 2025-utviklingen. Med reviderte 2025-tall starter reallokeringen å vise seg: grunnskole-avviket faller fra +39,3 til +26,8 mill, og pleie og omsorg snur fra +0,7 til -9,4 mill (strammet inn i forkant av bølgen). Barnehage går motsatt vei (fra +17,4 til +20,6), og administrasjon dypere under behov (fra -15,5 til -20,9). Sosial bedres litt, men ligger fortsatt dypt under (fra -60,7 til -49,4). Barnevern og kommunehelse ligger nær null. 2025 er hovedåret; 2024 vises som sammenligning.

AVVIK MOT BEHOV, MILL KR/ÅR	PLO	GRUNNSK.	BARNEH.	KOM.HELSE	SOSIAL	BARNEV.	ADM.
2024 (revidert)	+0,7	+39,3	+17,4	+4,3	-60,7	-1,3	-15,5
2025 (revidert)	-9,4	+26,8	+20,6	+0,6	-49,4	+0,2	-20,9

Hovedbildet i fem punkter

- Demografidrevet omfordeling** — penger flyttes disiplinert fra «for stor» grunnskole (+26,8) over mot PLO (-9,4), strammet inn i forkant av eldrebølgen.
- Grunnskole/barnehage over behov drives av enkeltvedtak** — tilrettelegging rundt enkeltelever og vedtakstimer, ikke romslig generell drift (kap. 4).
- PLO-struktur er hovedfunnet** — PwC: driften må dobles mot 2035; lav 80+ langtidsdekning (6,9 %) og høy plasskostnad (2,22 mill/plass) (kap. 2).
- Driftsbåren, negativ soliditet** — 2024-underskudd på 55 mill dekt ved fondstapping; ingen finansformue bak (kap. 5).
- Gjeld er den strukturelle bremsen** — netto lånegjeld 107,4 %, over egen grense; eiendomsskatt allerede på plass (kap. 5).

Det viktigste skillet i rapporten. Hustadvika har ikke primært et bredt utgiftsproblem — sosial, administrasjon og nå PLO drives under behov. Spørsmålet kommunestyret bør stille er todelt: **hvor mye** av grunnskole-/barnehage-overforbruket faktisk lar seg reallokere (kontra låst i lovpålagte enkeltvedtak), og **hvor robust** er en driftsøkonomi som dekker underskudd ved å tære et disposisjonsfond på bare 36 mill, med gjeld over egen grense og ingen finansformue å falle tilbake på.

Sammenligningsgrunnlag for landssnitt PLO netto (Landet uten Oslo): 2024 27 195 → 2025 28 582. Behovskorrigerings mot Grønt hefte-kriteriene. Kapittel 6 dokumenterer metode, kilder og forbehold — herunder hullene der kommunens egne 2025-tall ikke lot seg lokalisere.

1 · Det behovskorrigerte bildet: omfordeling fra skole mot omsorg

VISER Korrigert for utgiftsbehovet i inntektssystemet (Grønt hefte) viser Hustadvika i 2025 et tydelig omfordelingsmønster: grunnskole og barnehage ligger over behov, mens sosial, administrasjon og nå også pleie og omsorg ligger under:

SEKTOR	AVVIK MILL 2025	KR/INNB 2025	AVVIK MILL 2024	RETNING
Grunnskole	+26,8	1 979	+39,3	over behov, fallende
Barnehage	+20,6	1 520	+17,4	over behov, økende
Kommunehelse	+0,6	43	+4,3	nær behov
Barnevern	+0,2	13	-1,3	nær behov
Pleie og omsorg	-9,4	-691	+0,7	nå under behov
Administrasjon	-20,9	-1 547	-15,5	under behov, dypere
Sosial	-49,4	-3 647	-60,7	langt under behov

2025 hovedår (reviderte tall, kommunekonsern); 2024 som sammenligning. Forventet = behovsindeks × landssnitt; negativt avvik = under behovsnivå. Folketall-nevner 2025 = 13 538.

TOLKNING Dette er et omfordelingsmønster, ikke bredt overforbruk. Grunnskole og barnehage ligger over behov fordi kapasiteten ennå ikke er reallokert i takt med fallende barnetall, mens PLO allerede er strammet inn i forkant av eldrebølgen. Nedgangen i grunnskole-avviket (+39,3 → +26,8) er konsistent med at reallokeringen er startet. «Ostehøvel» er feil verktøy: sosial (-49,4) og administrasjon (-20,9) ligger alt under behov, der ytterligere kutt er kapasitetsrisiko, ikke en indikasjon på effektiviseringspotensial. Det reelle analyse-spørsmålet er konsentrert til PLO-struktur (kap. 2) og til om over-behov-driften i oppvekst lar seg reallokere (kap. 4).

To kvalitative forbehold til behovsbildet. For det første: drift under behov kan være villet omstilling eller reell underdekning. På PLO (-9,4) ser dette ut til å være en *blanding* av villet innstramming i forkant av bølgen og bemanningspress (kap. 2). På sosial (-49,4) peker NAV-tilsynet 2024 mot styringssvakheter/ underdekning snarere enn villet effektivitet (kap. 3). For det andre: grunnskolen leverer

gode resultater (grunnskolepoeng 40,6), som trekker i retning av at over-behov-forbruket ikke er romslig generell drift, men drevet av enkeltvedtak (kap. 4).

2 · Pleie og omsorg: PwC-diagnosen — driften må dobles mot 2035

VISER Hustadvikas PLO-brutto er **35 451 kr/innb** i 2025. Behovskorrigert ligger PLO –9,4 mill under behov (kap. 1) — strammet inn fra +0,7 mill i 2024. Drill-down på funksjon og art:

PLO-STRUKTUR 2025	KR/INNB	ARTER / NØKKELTALL 2025	VERDI
SUM PLO brutto	35 451	Lønn, kr/innb	29 874
— Institusjon (253+261)	12 575	Kjøp fra private, kr/innb	2 111
— Hjemmebaserte (254+257+258)	21 638	Refusjon ressurskrevende, kr/innb	3 135
herav funksjon 257	13 683	Brutto per institusjonsplass, kr	2 223 766
		Andel 80+ langtidsopphold	6,9 %

Landssnitt PLO netto (Landet uten Oslo): 2024 27 195 → 2025 28 582. Folketall-nevner 2025 = 13 538.

TOLKNING To trekk peker seg ut. For det første en **institusjonstung, lønnsdrevet profil**: lønn alene 29 874 kr/innb, lavt privat tjenestekjøp (2 111). For det andre er institusjonsdriften **dyr per plass** (~2,22 mill/plass) ved lav andel 80+ langtidsplasser (6,9 %). Refusjonen for ressurskrevende brukere (3 135 kr/innb) demper netto. At PLO nå ligger under behov (–9,4 mill) ser ut til å være en **blanding** av villet innstramming i forkant av eldrebølgen og reell underdekning/bemanningspress — ikke ren effektivitet. Den lave langtidsdekningen og høye plasskostnaden er nettopp det PwC peker på når de anbefaler å konsolidere strukturen.

PwC-rapporten: dagens drift er ikke bærekraftig. PwC-rapporten «Vurdering av organisering av helse- og omsorgstjenester i framtidige Hustadvika kommune» konkluderer at **dersom kommunen fortsetter som i dag, må både budsjett og bemanning i helse og omsorg dobles mot 2035 (×2,5 mot 2040)** — samtidig som det blir færre i arbeidsdyktig alder. Anbefalingen er å vri ressurser nedover i innsatstrappen, styrke hjemmebaserte tjenester som førstevalg, og samle/dimensjonere institusjonsstrukturen. Budsjett 2025 sier at kommunen «må vurdere å redusere tallet på sengeplasser, avdelinger og lokaliteter». Den lave 80+ -langtidsdekningen (6,9 %) og høye plasskostnaden (2,22 mill/plass) underbygger at indikasjonen på effektiviseringspotensial ligger i institusjonsstrukturen — men gulvet er forsvarlighetskravet og bemanningstilgangen. (Forbehold: PwC-PDF er JS-/ACOS-rendret; hovedfunn er hentet fra kommunens sammendragsside, ikke fra rapporten side for side — se kap. 6.)

Demografien bak. Antall innbyggere over 80 år ventes nær doblet, fra 658 (2024) til 1 249 (2039), +591 personer. Fra 2027 blir 65+ større enn 0–19 år. Samlet utgiftsbehov for PLO er prognostisert å øke med ~123,5 mill i perioden 2025–2034. Det er denne bølgen kommunen strammer inn i forkant av — og som PwC advarer om.

3 · Sosial under behov — villet effektivitet eller underdekning?

VISER Sosial er den sektoren som ligger **klart lengst under behovsnivå** i Hustadvika: –49,4 mill i 2025 (–3 647 kr/innb), opp fra –60,7 mill i 2024. Mønsteret er at faktisk forbruk ligger langt under det behovsindeksen tilsier.

TOLKNING Spørsmålet er om dette er villet effektivitet eller reell underdekning. Tilsynet gir et hint i retning av det siste:

NAV-tilsyn 2024: TO lovbrudd. Statsforvalteren/Helsetilsynet gjennomførte tilsyn med NAV Hustadvika 24.–25. september 2024 (tjenesten økonomisk rådgivning til personer i en vanskelig økonomisk situasjon). Konklusjon — **to lovbrudd**: (1) kommunen sikret ikke at det ble fattet vedtak når økonomisk rådgivning ble gitt, og (2) opplysninger fra oppfølgingen ble ikke dokumentert slik at de kunne kontrolleres/etterprøves. Årsaker oppgitt: lederevakanse, manglende interne revisjoner og mye uarkivert SMS-kommunikasjon. Frist for retting 28.02.2025. Positivt: brukerne fikk grundig, tilpasset rådgivning og var stort sett svært fornøyde.

LAG 1 Gulvet er sosialtjenesteloven. Sosialhjelp er en rettighetsbasert ytelse; nivået kan ikke fritt kuttes ned mot behovsindeksen. Tilsynsfunnene fra 2024 indikerer at sosialtjenesten har hatt svakere internkontroll/styring enn de store tjenestene. At sosial ligger under behov (–49,4 mill) ser derfor mer ut som stram drift / mulig underdekning på dokumentasjon og kapasitet enn som ren, villet effektivitet. En eventuell indikasjon på effektiviseringspotensial ligger ikke i å kutte ytelsesnivået, men i å styrke internkontroll og dokumentasjon der tilsynet fant svikt.

Nyanse: integrering ga overskudd. Helse og velferd hadde samlet et mindreforbruk på 14,5 mill i 2024, blant annet fordi enheten Integrering gikk med 7,5 mill i overskudd (økte statlige overføringer) og introduksjonsprogrammet sparte 7 mill. Det demper bildet av sosial som ren underdekning — en del av «under behov» skyldes at flyktningarbeidet i 2024 var (over)finansiert av staten. Tolkningen er derfor blandet: stram drift og statlig overfinansiering, ikke ett enkelt forhold.

4 · Grunnskole og barnehage over behov: driveren er enkeltvedtak

VISER Grunnskole (+26,8 mill / 1 979 kr/innb) og barnehage (+20,6 mill / 1 520 kr/innb) er de to sektorene som ligger over behov i 2025. Grunnskolen leverer samtidig gode resultater: grunnskolepoeng 40,6, gruppestørrelse(2) 16,1. Oppvekst og kultur hadde det klart største merforbruket i 2024 — +26,2 mill:

MERFORBRUK OPPVEKST 2024	MILL KR	HOVEDDRIVER
Skoler	14,8	lønn til tilrettelegging rundt enkeltelever — brorparten
Kommunale barnehager	8,8	vedtakstimer / spesielle behov
Familiens hus	9,6	bl.a. uvanlig mange akuttplasseringer i barnevern

Avviksforklaring 2024-regnskap. Tilsvarende per-sektor-avvik for 2025-regnskap er ikke lokalisert (se kap. 6); driverne antas å fortsette, men er ikke verifisert for 2025.

TOLKNING Over-behov-forbruket i oppvekst er **ikke romslig generell drift**, men drevet av lovpålagte enkeltvedtak: lønn til tilrettelegging rundt enkeltelever utgjorde brorparten av skolemerforbruket, med overtid særlig høsten 2024 etter nye vedtak om særskilt tilrettelegging. For barnehagene var driveren vedtakstimer og spesielle behov. Dette har en viktig konsekvens for reallokeringslogikken: **kostnaden er delvis låst** i enkeltvedtak som ikke kan kuttes fritt, selv om kapasitet frigjøres når barnetallet faller.

Kommunen vil eksplisitt finansiere PLO-veksten ved å kutte grunnskolen. Budsjettdokumentene sier rett ut at PLO-behovet «må finansieres ved å redusere andre tjenestesektorer, særlig grunnskole (prognostisert innsparing 51,8 mill kr)». Dette er den direkte forklaringen på VISER-mønsteret: grunnskole ligger langt over behov fordi kapasiteten ennå ikke er reallokert i takt med fallende barnetall, mens PLO allerede er strammet inn i forkant av bølgen. Nedgangen 2024→2025 i grunnskole-avviket (+39,3 → +26,8) er konsistent med at reallokeringen er startet.

Familiens hus / barnevern — et volumsjokk, ikke et strukturavvik. Familiens hus' merforbruk (9,6 mill i 2024) kom av økte vedtak for helse- og omsorgstjenester og «uvanlig høyt tall akuttplasseringer i barneverntjenesten». Barnevern-avviket i VISER er nær null (–1,3 mill 2024 → +0,2 mill 2025) — dette er altså mer et volumsjokk i ett år enn et varig strukturavvik.

5 · Finans: driftsbåren, negativ soliditet — og gjeld som strukturell brems

% AV BRUTTO DRIFTSINNTEKTER	2025	REFERANSE / KOMMENTAR
Netto driftsresultat	0,6	så vidt positivt; under TBU-anbefaling 1,75 og kommunens egen regel >1,75
Disposisjonsfond	2,9	nedtært driftsmargin; ingen finansformue bak; kommunens egen regel >5 %
Netto lånegjeld	107,4	OVER kommunens egen 100 %-grense; gjeldskravet ventes brutt i 3 av 4 planår
Sykefravær (legemeldt)	7,8	landssnitt 7,7 %; «betydelig mangel på helse-/sosialpersonell»

Reviderte tall (KOSTRA, kommunekonsern). Ingen av kommunens tre egne handlingsregler (NDR >1,75 %, disp.fond >5 %, gjeld <100 %) oppfylles i økonomiplanperioden.

Driftsbåren tæring, ikke finansbåren soliditet — det viktigste finanstallet. 2024 endte med et reelt underskudd (negativt netto driftsresultat) på **55 mill kr (–3,6 %)**, mot budsjettet –39 mill. Hele underskuddet ble dekket ved å tære **55 mill av disposisjonsfondet**, som ved utgangen av 2024 sto igjen på bare **36 mill**. Tjenestemåtene hadde samlet et merforbruk mot budsjett på 35 mill. Det finnes **ikke** noe energi- eller finansfond som bærer soliditeten (motsetning til f.eks. Asker) — disposisjonsfondet på 2,9 % (2025) er oppspart driftsmargin som nå tæres ned, ikke avkastning. (Avstemming: kommunens egne KPI for 2025 oppgir disp.fond 0,78 % og netto lånegjeld 104,44 %; VISER 2,9 % og 107,4 % er fasit — samme størrelsesorden, ulik nevner/år. NDR –3,6 % gjelder 2024, VISER 0,6 % gjelder 2025; ingen reell konflikt.)

VISER Langsiktig gjeld var **1 773,9 mill kr** ved utgangen av 2024 (gj.snittsrente 4,42 %), netto lånegjeld **107,4 %** av driftsinntektene (2025) — godt over kommunens egen grense på 100 %. Netto finansutgifter var –119 mill i 2024. Et stort investeringsprogram i 2024 (246 mill: kulturskole i Elnesvågen, ny barneskole på Eide, Familiens hus, rundkjøring Malmefjorden, ombygging av Farstad omsorgssenter) holder gjelda oppe.

TOLKNING Gjeld er den **strukturelle bremsen**. I motsetning til formuende kommuner finnes det ingen finansformue å falle tilbake på, og inntektssiden er allerede mobilisert via eiendomsskatt. Handlingsrommet er derfor smalt: kommunen dekker underskudd ved å tære et tynt disposisjonsfond, mens gjeldsgraden ligger over egen grense. Fortsetter underskudd og fondstapping, er ROBES en reell risiko (status ikke bekreftet, se kap. 6).

Inntektssiden er allerede mobilisert. I motsetning til mange kommuner har Hustadvika **eiendomsskatt i hele kommunen** — generell sats 7 ‰, bolig/fritidsbolig 4 ‰. Den stramme økonomien handler altså om kostnadsnivå og gjeld, ikke om et fravalgt skattegrunnlag. Det skiller Hustadvika fra kommuner der eiendomsskatt er en ubrukt inntektsoppsjon — her er den opsjonen alt tatt. Handlingsrommet på inntektssiden er derfor i hovedsak brukt opp.

6 · Metode, kvalitetssikring og forbehold

VISER / TOLKNING-skillet

Gjennom hele rapporten skiller vi **VISER** (tall med kilde) fra **TOLKNING** (vurdering). De behovskorrigerte avvikene, PLO-drill-down, finansindikatorene og oppvekst-merforbruket er VISER. Forklaringen på sektormønsteret (reallokering fra skole mot omsorg), vurderingen av om PLO- og sosial-driften er villet effektivitet eller underdekning, og PwC-diagnosen er TOLKNING. Språkregelen er konsekvent: «indikasjon på effektiviseringspotensial» — aldri «sløsing».

Kilder

- **SSB / KOSTRA** — reviderte 2025-tall, kommunekonsern (publisert 16.06.2026); behovskorrigerte avvik, PLO-funksjons- og artsdata, finansindikatorer.
- **Grønt hefte (KDD)** — utgiftsbehov/kostnadsnøkler for behovskorrigeringen.
- **PwC** — «Vurdering av organisering av helse- og omsorgstjenester i framtidige Hustadvika kommune» (PLO må dobles mot 2035, $\times 2,5$ mot 2040; konsolider struktur, styrk hjemmebaserte tjenester).
- **Helsetilsynet / Statsforvalteren** — NAV-tilsyn september 2024 (to lovbrudd: manglende vedtak om økonomisk rådgivning og utilstrekkelig dokumentasjon; frist 28.02.2025).
- **Kommunens årsrapport 2024, budsjett 2025 og utviklingstrekk** — regnskapsresultat (–55 mill / –3,6 %), avviksforklaring oppvekst, demografi (80+ 658→1 249), innsparingsplan grunnskole (51,8 mill), eiendomsskatt.

Forbehold og hull (ærlig)

1. **PwC-rapporten i fulltekst.** PDF-en og hovedsiden er JS-/ACOS-rendret og ga ikke ut brødtekst ved direkte henting; hovedfunn er hentet fra kommunens sammendragsside og søkeutdrag, ikke fra rapporten side for side. Tallfesting av effektiviseringspotensial i kroner per sektor er derfor ikke verifisert direkte.
2. **Forvaltningsrevisjon helse/omsorg/økonomistyring.** Den eneste bekreftede forvaltningsrevisjonen via kontrollutvalget er innkjøp (2022). Ingen nyere forvaltningsrevisjon spesifikt på PLO eller økonomistyring ble funnet; elnnsyn/møteplaner er delvis JS-baserte og ikke gjennomsekbare via enkel henting.
3. **2026-tilsyn etter dødsfall.** Statsforvalteren opprettet i januar 2026 tilsyn med Hustadvika kommune og Helse Møre og Romsdal HF etter et dødsfall; rapport/konklusjon ikke publisert ved innhenting — status uavklart.
4. **Merforbruk per sektor 2025.** Detaljert avviksforklaring per tjenesteområde er hentet for 2024; tilsvarende for 2025-regnskap var ikke publisert/lokalisert. Driverne (tilrettelegging, enkeltvedtak) antas å fortsette, men er ikke verifisert for 2025.
5. **ROBEK.** Det ble ikke funnet at Hustadvika står i ROBEK-registeret, men fortsatt underskudd og fondstapping gjør ROBEK en reell risiko. Status bør verifiseres direkte.

Hva analysen bevisst ikke gjør. Den anbefaler ikke flat ostehøvel i sektorer som alt ligger under behov (sosial –49,4, administrasjon –20,9 — kapasitetsrisiko, ikke potensial), den leser ikke disposisjonsfondet på 2,9 % som romslig buffer, og den tolker ikke PLO under behov som ren effektivitet. Hovedfunnet — PLO-strukturen som PwC sier må dobles mot 2035 — og hovedforbeholdet — de manglende 2025-regnskapsdetaljene og den uverifiserte ROBEK-statusen — er rapportens to viktigste lesninger.

Kilder: SSB/KOSTRA (reviderte 2025-tall, kommunekonsern, publisert 16.06.2026) · Grønt hefte 2025/2026 (KDD) · PwC-rapporten om helse- og omsorgsorganisering · Helsetilsynet/Statsforvalteren (NAV-tilsyn september 2024) · Hustadvika kommunes årsrapport 2024, budsjett 2025 og

utviklingstrekk. Hovedår 2025; 2024 som sammenligning. Analysen følger VISER/TOLKNING-skiilet og språkregelen om «effektiviseringspotensial».